



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio Practica ...

Unà cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

De SS. Missæ Sacrificio Juxta Ritum Romanæ Ecclesiæ offerendo - Unà
cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1676

Tit. X. De Oratione Dominica, & alijs usque ad factam Communionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48307](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48307)

adorat : Similiter cooperit, & iterum genuflectit *u.*
 Cùm incipit *Pater noster*, idem vadit retrò post Celebrantem, factâ priùs Sacramento genuflexione, ubi stat, dum dicitur Oratio Dominica.

v. Quas tamen genuflexiones solus hîc Diaconus, non autem alij Ministri cum Celebrante faciunt, quia solus Diaconus propriè illi assistit, ut notat Gavantus p. 2. tit. 9. lit. N.

TITULUS X.

DE ORATIONE DOMINICA, ET ALIIS
 VSQVE AD FACTAM COMMUNIONEM.

I. Celebrans cooperto Calice, adoratóque Sacramento, erigit se, & manibus extensis hinc inde super Altare positus, dicit intelligibili voce *Per omnia secula seculorum*, & cùm dicit *Oremus*, jungit manus, caput Sacramento inclinans. Cùm incipit *Pater noster*, extendit manus, & stans oculis ad Sacramentum intentis, prosequitur usque ad finem. *x.* Responso à Ministro *Sed libera nos à malo*, & à Celebrante submissa voce *Amen*, manu dextera, Pollice & Indice non disjunctis, Patenam aliquantulum Purificatorio extergens, eum accipit inter Indicem & medium digitos, quam tenens super Altare *y.* erectam, sinistrâ super Corporale positâ, dicit secretò *Libera nos quæsumus*.

x. Id est, usque ad *Sed libera nos à malo* exclusive; hoc enim Minister dicit.

y. Ex hoc textu evincere volunt nonnulli, Patenam extra Corporale super Altari ponendam esse, cùm statim subjungant Rubricæ, sinistram manum super Corporale poni debere, atque adeò idem etiam de Patena dicturæ fuissent, si voluissent, eam super Corporale poni. Et fortè ideo etiam super solum Altare poni voluit, ne Corporale, quod ex tenui
 plerum-

plerumque materia perficitur, ex acie Patenæ stricturas accipiat. Sed communior praxis ferè Purificatorium super Corporale, & postea Patenam super Purificatorio ponit. Prior tamen opinio, & praxis Rubricis in sensu riguroso conformior videtur, juxta quam accuratiores Rubricistæ Purificatorium extra Corporale, ut priùs fuerat, collocant, & super eo Patenam ponunt, ut & extra Corporale posita sit, & simul etiam verum sit, illam super Altari, saltem mediatè positam esse.

II. Antequam Celebrans dicat: *Da propitius pacem*, elevat manu dextra Patenā de Altari, & seipsum cum ea signat à fronte ad pectus signo Crucis dicens: *Da propitius pacem in diebus nostris*. Cùm signat se, manum sinistram ponit infra pectus: deinde Patenam ipsam osculatur, & prosequens, *ut ope Misericordiæ tuæ*, submittit Patenam Hostiæ, quam indice sinistro accommodat super Patenam, discooperit Calicem, & genuflexus Sacramentum adorat: tum se erigens, accipit Hostiam inter Pollicem & Indicem dextræ manus, & cum illis ac Pollice & Indice sinistræ manus eam super Calicem tenens reverenter frangit per medium, dicens: *Per Dominum nostrum IESUM Christum Filium tuum*, & mediam partem, quam inter Pollicem & Indicem dextræ manus tenet, ponit super Patenam: de alia media, quam sinistra manu tenet, frangit cum Pollice & Indice dextræ manus particulam prosequens, *Qui tecum vivit & regnat*, & eam inter ipsos dextræ manus Pollicem & Indicem retinens, partem majorem, quam sinistra tenet, adjungit *b. mediæ* super Patenam positæ, interim dicens, *In Unitate Spiritus sancti DEVS*, & particulam Hostiæ, quam in dextra manu retinuit, tenens super Calicem, quem sinistra per nodum infra Cuppam retinet, intelligibili voce dicit: *Per omnia*

Instruct. I.

Q

secu-

secula seculorum. R. Amen. & cum ipsa particula signans ter à labio ad labium Calicis dicit, *Pax Domini sit semper vobiscum.* Responso per Ministrum: *Et cum spiritu tuo,* particulam, quam dextra manu tenet, immittit in Calicem c. dicens secretò: *Hæc commixtio & consecratio Corporis.* Deinde Pollices & Indices super Calicem aliquantulum tergit, & jungit, Calicem Pallâ cooperit, & genuflexus Sacramentum adorat, surgit, & stans junctis manibus ante pectus, capite inclinato versùs Sacramentum d. dicit intelligibili voce: *Agnus DEI, qui tollis peccata mundi,* & dextrâ percutiens sibi pectus, sinistrâ super Corporale posita dicit: *Miserere nobis,* & deinde non jungit manus, sed iterum percutit sibi pectus e. cùm dicit secundò *Miserere nobis:* quod & tertio facit, cùm dicit, *Dona nobis pacem.*

Z. Non verò Purificatorio post osculum applicat, & purificat, ut aliqui sine necessitate faciunt.

A. Commodissimus frangendi modus est, ut in suprema, media, & infima parte medietatis ab initio fiat modica ruptura, & postea primùm tota Hostia frangatur; sic enim in duas æquales partes faciliùs dividitur; ob quam causam aliqui in Hostijs, quæ in Arropta (dem *Hostyelsen*) pinsuntur, à tergo fissuram in medio fieri curant.

B. Aliqui sic mediæ parti jungunt alteram mediam, ut tota rotunditas appareat; alij eandem super alteram non nihil ponunt, ut faciliùs, & sine fragmentorum periculo arripi postea possit; neutri contra Rubricas agunt, cùm hæc nihil circa hunc junctionis modum determinent.

C. Prope ipsum labium, ut, ubi Sanguinem sacrum sumpsit, cum vino in os certiùs influat, & non, ut aliàs, si in medio Calicis immittatur, in Calice hæreat.

D. Etsi hoc loco Rubricæ Capitis tantùm inclinati mentionem faciant; quia tamen in Ordine Missæ inclinatus esse jubetur Celebrans, ideo rectiùs Humerorum inclinatio facienda dicitur.

E. Non

E. Nonnulli post singulas percussiones manum dextram Altari imponunt, sed nulla est necessitas, si ita peragant has percussiones, ut, dum manum removét à pectore, interea verba illa *Agnus DEI*, usque ad *Miserere*, vel *Dona nobis* absolvât.

III. Tunc manibus junctis super Altare positus, oculisque ad Sacramentum intentis, inclinatus dicit secretò *Domine IESV Christe*. Quâ Oratione finita, si est daturus pacem, osculatur Altare in medio, & instrumentum pacis ei porrectum à Ministro juxta ipsum ad dextram, hoc est, in cornu Epistolæ genuflexo, & dicit *Pax tecum*, Minister respondet: *Et cum Spiritu tuo*. Si non adsit, qui hujusmodi instrumento Pacem recipiat à Celebrante, Pax non datur, etiamsi illius datio Missæ conveniat: nec osculatur Altare, sed dictâ præmissâ Oratione, statim subjungit alias Orationes, ut in Ordine Missæ.

IV. Si verò celebret pro Defunctis, non percutit pectus ad *Agnus DEI*, f. quia dicit, *Dona eis requiem*, nec dicit primam Orationem: *Domine IESV Christe, qui dixisti Apostolis tuis*. Non dat Pacem, g. sed dicit alias duas sequentes Orationes, *Domine IESV Christe, Fili DEI vivi, & Perceptio Corporis tui*. Quibus Orationibus dictis, genuflectens Sacramentum adorat, & se erigens dicit secretò: *Panem caelestem accipiam*. Quo dicto, dextera manu accipit de Patena *h.* reverenter ambas partes Hostiæ, & collocat inter Pollicem & Indicem sinistrae manus, *i.* quibus Patenam inter eundem Indicem & medium digitos supponit, & eâdem manu sinistra tenens partes hujusmodi super Patenam inter pectus & Calicem *k.* parùm inclinatus, dextrâ tribus vicibus percutit pectus suum, interim etiam tribus vicibus dicens voce aliquantulùm elevatâ, *l. Domine, non sum dignus, &*

secretò prosequitur, *ut intres &c.* Quibus tertio dictis, accipit ex sinistra ambas partes prædictæ Hostiæ inter Pollicem & Indicem dextræ manus, & cum illa supra Patenam signat seipsum signo Crucis, ita tamen, ut Hostia non egrediatur limites Patenæ, dicens: *Corpus Domini nostri IESU Christi custodiat animam meam in vitam æternam. Amen.* & se inclinans, cubitis super Altare positus reverenter easdem partes sumit: quibus sumptis deponit Patenam super Corporale, & erigens se junctis Indicibus & Pollicibus, ambas quoque manus ante faciem jungit, *m.* & aliquantulum quiescit in meditatione Sanctissimi Sacramenti. *n.* Deinde depositis manibus dicit secretò: *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi:* & interim discooperit Calicem, *o.* genuflectit, surgit, accipit Patenam, inspicit Corporale, *p.* colligit fragmenta cum Patena, si quæ sint in eo, Patenam quoque diligenter cum Pollice & Indice dextræ manus super Calicem extergit, & ipsos digitos, ne quid fragmentorum in eis remaneat.

F. Non tamen manus super Altare ponens, sed ante petus elevatas gerens, uti solebat, quando aliàs *Agnus DEI* dicebat.

G. Quia Pax est signum lætitiæ, atque adeò non convenit Missæ Defunctorum, ut Alcuinus apud Gavantum *lit. l.* discurret; aut, quia Defuncti jam quiescunt in Domino, adeoque non indigent appreciatione pacis, uti Durandus *ib. cit.* asserit.

H. Ita tamen, ut prius, sinistra manu eas ad extremitatem Patenæ promoveat.

I. Sive unam partem supra alteram ponendo, sive juxta se collocando, ita, ut circulus Hostiæ integer appareat, sicut aliqui faciunt.

K. Non super Altare cubitos aut manum imponens, cum Rubricæ hîc nihil hac de re dicant, quod tamen alioqui diligenter

ligeriter faciunt, si manus vel Cubiti super Altare ponendi sunt. Adde, quòd eadem Rubricæ paulò post dicant, cubitos (non unum duntaxat) supra Altare locandos esse, ergo priùs non sunt ibi ponendi.

L. Mediâ videlicet, quâ tamen non nisi verba illa: *Domine non sum dignus*: pronuncianda sunt.

M. Non tamen ori applicat, uti aliqui rigorosè nimis hunc locum interpretantes faciunt.

N. Id est, in pijs affectibus erga Christum tunc sibi præsentem eliciendis.

O. Pro qua genuflexione & Calicis detectione, generalis hæc regula assignari potest, quòd scilicet ante Consecrationem detectio debeat fieri post genuflexionem; post Consecrationem verò fieri debeat ante genuflexionem.

P. Num scilicet aliqua illic fragmenta hæreant.

V. Si verò adsunt Hostiæ consecratæ super Corporale positæ pro alio tempore conservandæ, factâ priùs genuflexione, reponit eas in vas ad hoc ordinatum, & diligenter advertit, ne aliquod fragmentum quantumcunque minimum remaneat super Corporale, quod si fuerit, accuratè reponit in Calicem. Post extersionem Patenæ junctis Pollicibus & Indicibus Calicem dextra manu infra nodum *q.* cuppæ accipit, sinistrâ Patenam dicens: *Calicem Salutaris*, & signans se signo Crucis cum Calice *r.* dicit: *Sanguis Domini nostri*, & manu sinistra supponens Patenam Calici, stans reverenter sumit totum Sanguinem cum particula posita. Quibus sumptis dicit secretò: *Quod ore sumpsimus*, & super Altare porrigit Calicem Ministro *s.* in cornu Epistolæ, quo vinum fundente se purificat: deinde vino & aquâ *t.* abluit Pollices & Indices super Calicem, quos abstergit Purificatorio, interim dicens: *Corpus tuum, Domine, quod sumpsi*, ablutionem sumit, & extergit os & Calicem Purificatorio: quo facto Puri-

ficatorium *u.* extendit super Calicem, & desuper Patenam, ac super Patena parvam Pallam, & plicato Corporali, quod reponit in Bursa, cooperit Calicem velo, & Bursam desuper ponit, & collocat in medio Altaris, ut in principio Missæ. *x.*

Q. Non supra nodum, id est, infra cuppam, aut in ipso nodo, sed infra illum, ut clarus habet Rubricæ textus, propterea fortè id præcipiens, ne manus sit nimis propingua oridum Calicem sumit.

R. Ita tamen, ut finistram cum Patena in Altari ponat, donec sumere Sanguinem incipiat: ipsam verò Crucem faciat à fronte ad pectus descendendo, sicut aliàs, cum seipsum manu signat, facere consuevit.

S. Nisi tam parvus sit Minister, ut super Altare brachia extendere non possit.

T. Non solo vino, uti aliqui faciunt, seducti ab Ordine Missæ, qui solius vini mentionem facit, dum Sacerdos se purificare jubetur, non attendentes autem, quòd nulla ibi ablutio digitorum vino solo faciendæ mentio fiat, sed alibi, quâ ratione fieri debeat, explicatum supponatur.

V. Aliqui tamen priùs Purificatorio Patenam extergunt, quod tolerari potest.

X. Nimirum regendo totum Calicem, ut ostendatur mysterium Passionis, seu ipsum Sacrificium peractum esse, uti Gratianus p. 2. tit. 16. n. 11. notat.

VI. Si qui sunt communicandi in Missa, Sacerdos post sumptionem sanguinis, antequam se purificet, facta genuflexione ponat particulas consecratas in pyxide; vel, si pauci sint communicandi, super Patenam; nisi à principio positæ fuerint in pyxide, vel alio Calice. Interim Minister ante eos extendit lintheum seu velum album, & pro eis facit confessionem dicens: *Confiteor DEO.* Tum Sacerdos iterum genuflectit, & manibus junctis vertens se ad Populum in cornu Evangelij dicit: *Misereatur vestri, & Indulgentiam, Absolutionem, & remissionem peccatorum vestrorum*

rorum &c. & manu dextra facit Crucem super eos. Postea genuflectens, accipit manu sinistra Pyxidem seu Patenam cum Sacramento, dextrâ verò sumit unam particulam, quâ inter pollicem & indicem tenet aliquantum elevatam super pyxidem seu Patenam, & conversus ad communicandos in medio Altaris, dicit: *Ecce Agnus DEI, ecce, qui tollit peccata mundi*: Deinde dicit. *z. Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur anima mea.* Quibus verbis tertio repetitis accedit ad eorum dextram, hoc est, ad latus Epistolæ, & unicuique porrigit Sacramentum, faciens cum eo signum Crucis super Pyxidem vel Patenam, & simul dicens: *Corpus Domini nostri IESU Christi custodiat animam tuam in vitam æternam. Amen.* a. Omnibus communicatis revertitur ad Altare nihil dicens. b. & non dat eis benedictionem, quia illam daturus est in fine Missæ. c. Si particule positæ erant super Corporale, extergit illud cum Patena, & si quæ in eo fuerint fragmenta, in Calicem immittit. Deinde dicit secretò, *Quod ore sumpsimus, Domine; & se purificat dicens: Corpus tuum, Domine, quod sumpsi; & alia facit, ut supra.* Minister autem dextra manu tenens vas cum vino ex aquâ, sinistrâ verò mappulam, aliquantò post Sacerdotem eis porrigit Purificationem, & mappulam ad os abstergendum.

Z. Vernaculâ linguâ, si ij, qui communicandi sunt, non calleant latinam linguam.

A. Aliqui juxta sua Ritualia Diœcesana etiam addunt *Pax tecum*, quod, etsi sit præter Rubricas, tolerari tamen potest, cum nihil indecentiæ in verbis illis appareat, sed potius apta sint pium sensum in animis communicantium generare.

Q 4

B. Nisi

B. Nisi aliqua Ritualia Diocesana aliquid dicendum præcipiant, sicuti Augustanum Rituale jubet, ut Antiphona *O sacrum convivium, cum versiculo: Panem de cælo &c.* atque oratione, *DEVS qui nobis sub Sacramento mirabili &c.* recitetur.

C. Ubi tamen iterum consuetudo loci observanda est; qualis est in Augustana Diocesi, in qua Sacerdos jubetur post Communionem reponere Sacramentum in Tabernaculo, & deinde extenta manu dextra benedicere ijs, qui communicarunt, dicens: *Benedictio DEI omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti descendat super vos, & maneat semper. Amen.* Aliqui tamen solo Sacramento, antequam illud in Tabernaculo ponant, dant benedictionem, quæ consuetudo ad Populi devotionem excitandam conformior videtur.

VII. Si in Altari remaneant particule in Calice, seu in alio vase usque ad finem Missæ, serventur ea, quæ in Feria quinta Cœnæ Domini præscribuntur circa finem Missæ. *d.*

D. Scilicet ut genuflectat, quodcumque accedit, vel recedit à medio Altaris, vel transit ante Sacramentum in pyxide vel alio vase reservatum.

VIII. In Missa solemnè Diaconus stans retrò post Celebrantem, cum in oratione Dominica dicitur, *& dimitte nobis debita nostra*, factâ ibidem genuflexione, vadit ad dexteram Celebrantis, & Subdiaconus circa finem Orationis Dominicæ, facta item genuflexione, revertitur ad Altare, & stans in cornu Epistolæ porrigit Patenam Diacono, qui eam discooperit, & Purificatorio abstergens dat Celebranti, illius manum osculando, & quando opus est, discooperit, & cooperit Calicem, & cum Celebrante adorat. Subdiaconus redditâ Patenâ, & deposito velo, quod ab humeris ejus pendeat, genuflectit, & descendit retrò post Celebrantem *e.* & cum dicitur *Pax Domini*, iterum genuflectens accedit

dit ad sinistram Celebrantis, & simul dicunt *Agnus DEI.* f. deinde factâ ibidem Sacramento genuflexione, redit post Celebrantem. Diaconus verò à dextris genuflexus expectat pacem, &, cùm Celebrans oscularur Altare, ipse se erigens simul osculatur illud extra Corporale, & à Celebrante dicente: *Pax tecum,* complexus accipit pacem, sinistris genis sibi invicem appropinquantibus. g. & ei respondet: *Et cum Spiritu tuo.* Postea iterum Sacramento in Altari adorato, vertit se ad Subdiaconū retrò post Celebrantem, & similiter dat ei pacem; Subdiaconus acceptâ pace à Diacono, & factâ Altaris genuflexione, comitatus ab Acolytha vadit ad Chorum, & dat pacem primo cujusque Ordinis, dignioribus priùs, deinde minùs dignis, & reversus ad Altare, facta genuflexione dat pacem Acolytha, qui ipsum comitaverat, qui & aliis Acolythis circa Altare dat pacem. h. deinde Subdiaconus vadit ad dexteram Celebrantis, &, quando opus est, discooperit Calicem, accipit ampullam vini, & infundit, quando Celebrans vult purificare. i. Diaconus post datam pacem Subdiacono vadit ad librum, &, dum Celebrans se communicat, stant ipse & Subdiaconus profundè inclinati. k. versus Altare.

E. In plano scilicet ante infimum gradum, nisi Altare multos haberet gradus, tum enim in penultimo post Celebrantem staret.

F. Ita tamen, ut simul etiam cum eodem pectus percutiât.

G. Et utroque brachio ab eo, qui dat pacem, super humeros posito, ut ordo Romanus habet; licet alicubi consuetudo sit, ut dextrum duntaxat brachium super humeros, sinistrum infra illos ponat.

H. Nisi fortè alicubi consuetudo sit, ut solus ille, qui pacem accepit, Ministro sibi proximo pacem tribuat.

I. Ad digitorum tamen abluionem etiam aquam affundere debet, sicut ex ijs, quæ n. 5. dicta sunt, colligitur.

K. Decet enim, ut, sicut Diaconus & Subdiaconus inferiores sunt Celebrante, ita etiam magis se humiliant.

IX. In Missa Pontificali Assistens accipit, & defert pacem, ut in cæremoniali habetur. *l.* Si in Missa solemni fiat Communio, omnia serventur, ut supra, sed prius communicet Diaconum & Subdiaconum, deinde alios per Ordinem, & Diaconus Purificationem eis ministret. *m.* Interim à Choro cantatur Antiphona, quæ dicitur Communio. *n.*

L. In quo tamen casu Gavantus p. 2. tit. 10. ait, Diaconum debere recipere pacem ante Clerum, & Subdiacono eam dare.

M. Nisi Patenam ex recepta alicubi consuetudine mento Communicantium supponere, & Celebrantem comitari debeat.

N. Aut alias cantiones de S. Sacramento, aut Christo.

TITULUS IX.

DE COMMVNIONE ET ORATIONIBVS POST COMMVNIONEM DICENDIS.

I. Celebrante purificato, dum Calicem collocat in Altari, liber Missalis defertur per Ministrum ad cornu Epistolæ, & collocatur, ut in Introitu. *o.* Ipse autem Minister genuflectit iuxta cornu Evangelij, ut in principio Missæ. *p.* Deinde Celebrans stans junctis manibus legit Antiphonam, quæ dicitur Communio. *q.* Quâ lectâ, junctis item manibus ante pectus vadit ad medium Altaris, & eo osculato, vertit se ad Populum à manu sinistra ad dexteram, & dicit *Dominus vobiscum*, & per eandem viam redit ad librum, & dicit Orationem post Communio-